УДК 330.13

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРИВЛАСНЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ

І. Л. Леонідов, к. е. н., доцент, Національна металургійна академія України, leonidovil@gmail.com

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок використання інтеграційного метода як квінтесенції: єдності історичного і логічного – при виділенні еволюційних рівнів сутності привласнення інтелектуального продукту; праксеологічного підходу – при аналізі змісту елементів еволюційних рівнів привласнення інтелектуального продукту як синтезу матеріального субстрату і духовного змісту; міждисциплінарного підходу – при дослідженні природи елементів еволюційних рівнів привласнення інтелектуального продукту в спектрі прямих і обернених зв'язків, що взаємно доповнюють один одного; системного методу – для виявлення функціональних зв'язків між елементами еволюційних рівнів привласнення інтелектуального продукту, послідовної зміни їх стійких і нестійких станів, критеріїв для моделювання процесів привласнення в умовах національної економіки України.

Результати. На основі розробки гіпотези про витоки відносин власності із діяльності, запропоновано новації в теорію власності, які отримали втілення у виявленні сутності та змісту привласнення інтелектуального продукту, його еволюційного ряду, властивих складових. Визначено, що сучасному розвитку вітчизняного господарства відповідає домінування процесів екстеріоризації зв'язків належності та набуття сутнісних людських сил.

Виділені множини екстеріоризації та представлені як утворення, що знаходяться в постійній взаємодії, взаємній зміні та перетіканні одне в одне. В залежності від от набору поліатрибутивних елементів у межах цілісності екстеріоризації взаємодії належності та набуття виявлено декілька її мереж, а також запропоновано систему критеріїв (полі-атрибутивних акторів, об'єктів, форм екстеріоризації), які характеризують варіативний розвиток мереж привласнення інтелектуального продукту.

Новизна. Визначено сутність привласнення як категорії, що виражає виробничі відносини з приводу прирощення сутнісних людських сил. Розкрито еволюційний ряд привласнення, представлений сторонами його зародження (належність, набуття), процесом взаємодії належності та набуття в «суб’єкт-об’єктній» протилежності (захоплення, усвідомлення) і двоєдиності актора (відчуження, експлуатація), квазімережею екстеріоризації набуття у складі поліелементів належності.

Практична значущість. Використання запропонованої системи критеріїв сприяє виявленню загального напрямку формування нової системи господарювання – розвитку мереж привласнення інтелектуального продукту, що дозволяє визначити їх варіанти в моделях, адекватних умовам сучасного розвитку національної економіки України.

Ключові слова: власність, привласнення інтелектуального продукту, відчуження, експлуатація.

Література:

1. Чичинскас Й. Й. Собственность в системе экономических отношений социализма / Й. Й. Чичинскас. – М. : Экономика, 1986. – 76 с.

Chichinskas Y. Y. *Sobstvennost v sisteme ekonomicheskikh otnosheniy sotsializma* [Property is in the system economic relations socialism] / Y Y. Chichinskas. – M. : Ekonomika, 1986. – 76 p.

2. Маркс К. Экономические рукописи 1857 – 1859 годов // К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч. – 2-е изд. – Т.46. – Ч.1. – 552 с.

Marks K. *Ekonomicheskie rukopisi 1857 – 1859 godov* [Economic manuscripts 1857 – 1859] // K. Marks, F. Engel's, Soch. – 2-e izd. – T.46. – Ch.1. – 552 p.

3. Рибалкін В. О. Теорія власності / В. О. Рибалкін, І. В. Лазня. – К. : Логос, 2000. – 279с.

Ribalkin V. O. *Teoriya vlasnosti* [Property theory] / V. O. Ribalkin, I. V. Laznya. – K. : Logos, 2000. – 279s.

4. Коцюбинський В. Й. Привласнення: соціальні аспекти / В. Й. Коцюбинський. – К. : Український центр духовної культури, 1999. – 230 с.

Kotsyubinskiy V. Y. *Privlasnennya: sotsialni aspekty* [Appropriation: social aspects] / V. Y. Kotsyubinskiy. – K. : Ukrainskiy tsentr duhovnoi kultury, 1999. – 230 p.

5. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник / За ред. Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. – К. : Вища шк., 1994. –559 с.

Osnovy ekonomichnoi teorii: politekonomichniy aspekt: Pidruchnik [Bases of economic theory : political economy aspect: Textbook] / Za red. H. N. Klimka, V. P. Nesterenka. – K. : Vyshcha shk., 1994. –559 p.

6. Основы экономической теории: политэкономический аспект: Учебник / Отв. Ред. Г. Н. Климко. –К. : Знання-Пресс, 2001. –646 с.

Osnovy ekonomicheskoy teorii: politekonomicheskiy aspekt: Uchebnik [Bases of economic theory: political economy aspect: Textbook] / Otv. Red. H. N. Klimko. –K. : Znannya-Press, 2001. –646 p.

7. Корниенко В. Общественная собственность как структурная форма / В. Корниенко// Экономика Украины. – 1994. –№ 4. – С. 37–44.

Kornienko V. *Obshchestvennaya sobstvennost kak strukturnaya forma* [Communal property as structural] / V. Kornienko // Ekonomika Ukrainy. –1994. – № 4. – P. 37–44.

8. Экономическая теория / Под ред. А. И. Добрынина, Л. С. Тарасевича. – С.Пб., 1997. – 480 с.

Ekonomicheskaya teoriya [Economic theory] / Pod red A. I. Dobrynina, L. S. Tarasevicha. – S.Pb., 1997. – 480 p.

9. Эффективность общественного производства: сущность и механизм роста / В. Н. Тарасевич. – К. : Выща шк., 1991. – 191 с.

Effektivnost obshchestvennogo proizvodstva: sushchnost i mekhanizm rosta [Efficiency of public production : essence and mechanism of height] / V. N. Tarasevich. – K. : Vyshcha shk., 1991. – 191 p.

10. Новая философская энциклопедия: В 4 тт. / Под редакцией В. С. Стёпина. – М. : Мысль. 2001, Т. 1 – 744 с., Т. 2 – 634 с., Т. 3 - 692 с., Т. 4 – 736 с.

Novaya filosofskaya entsiklopediya: V 4 tt. [New philosophical encyclopaedia: In 4 vols.s] / Pod redaktsiey V. S. Styopina. – M. : Mysl. 2001, T. 1 – 744 p., T. 2 – 634 p., T. 3 – 692 p., T. 4 – 736 p.

11. Философия: Энциклопедический словарь / Под редакцией А. А. Ивина. - М. : ГАРДАРИКИ. 2004. - 1072 с.

Filosofiya: Entsiklopedicheskiy slovar' [Philosophy: the Encyclopaedic dictionary] / Pod redakciey A. A. Ivina. – M. : GARDARIKI. 2004. – 1072 p.

12. Философская Энциклопедия. В 5-х т. / Под редакцией Ф. В. Константинова. – М. : Советская энциклопедия. 1960–1970.

Filosofskaya Entsiklopediya. V 5-h t. [Philosophical Encyclopaedia. In 5 vol.] / Pod redaktsiey F. V. Konstantinova. – M. : Sovetskaya entsiklopediya. 1960–1970.

13. Маркс К., Энгельс Ф. Абсолютная критическая критика, или критическая критика в лице г-на Бруно // К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч. 2-е изд. – М., 1955. – Т.2. – 651 с.

Marks K., Engel's F. *Absolyutnaya kriticheskaya kritika, ili kriticheskaya kritika v litse g-na Bruno* [Absolute critical criticism, or critical criticism in the person of Mr. Bruno] // K. Marks, F. Engel's, Soch. 2-e izd. – M., 1955. – T.2. – 651 p.

14. Тарасевич В. Н. Экономико-теоретическое знание: универсумные императивы, гипотезы, опыты. Монография / В. Н. Тарасевич. – М. : ТЕИС, 2013. – 594 с.
Tarasevich V. N. *Ekonomiko-teoreticheskoe znanie: universumnye imperativy, gipotezy, opyty. Monografiya* [Economy-theoretical knowledge: universal imperatives, hypotheses, experiments. Monograph] / V. N. Tarasevich. - M. : TEIS, 2013. – 594 p.
15. Иерархия и сети в институциональной архитектонике экономических систем: монография / под ред. чл.-корр. НАН Украины А. А. Гриценко; – К. : НАН Украины, Ин-т экон. и прогнозиров., 2013. – 580 с.
Ierarkhiya i seti v institutsionalnoy arhitektonike ekonomicheskikh sistem: monografiya [A hierarchy and networks are in institutional architectonics of the economic systems : monograph] / pod red. chl.-korr. NAN Ukrainy A. A. Gritsenko; – K. : NAN Ukrainy, In-t ekon. i prognozirov., 2013. – 580 p.
16. Нариси теорії національної економіки. Монографія / За ред. В. М. Тарасевича. – Дніпропетровськ : Січ, 2015. – 322 с.
Narysy teorii natsionalnoi ekonomiky. Monografiya [Essays of theory of national economy. Monograph] / Za red. V. M. Tarasevicha. – Dnipropetrovsk : Sich, 2015. – 322 p.
17. Маркс К. Доход и его источники. Вульгарная политическая экономия / К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч., 2 изд., Т.26. – Ч.3. – 667 с.
Marks K. *Dokhod i ego istochniki. Vulgarnaya politicheskaya ekonomiya* [Profit and his sources. Vulgar political economy] / K. Marks, F. Engel's, Soch., 2 izd., T.26. – CH.3. – 667 p.
18. Бердяев Н. А. Философия неравенства / Н. А. Бердяев // Сост. Л. В. Полякова. М., 1990. – 285 с.
Berdyaev N. A. *Filosofiya neravenstva* [Philosophy of inequality] / N. A. Berdyaev // Sost. L. V. Polyakova. M., 1990. – 285 p.
19. Маркс К. Капитал // К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч. – Т.46. – Ч.1. – 522 с.
Marks K. *Kapita*l [Capital] // K. Marks, F. Engel's, Soch. – T.46. – Ch.1. – 522 p.
20. Маркс К. О Прудоне // К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч. 2-е изд. – Т.16. – 839 с.
Marks K. *O Prudone* [About Prudon] // K. Marks, F. Engel's, Soch. 2-e izd. – T.16. – 839 p.
21. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. С. В. Мочерного – Тернопіль. : АТ «Тарнекс», –1993. –688 с.
Osnovy ekonomichnoi teorii: Pidruchnik [Bases of economic theory : Textbook] / Za red. S. V. Mochernogo – Ternopil. : AT «Tarneks», –1993. –688 s.
22. Кучерявенко П. Х., Максименко Я. М. Разгосударствление собственности в переходной экономике Украины / П. Х. Кучерявенко, Я. М. Максименко. –Харьков. : «Консум», 1997. –128 с.
Kucheryavenko P. H., Maksimenko Ya. M. *Razgosudarstvlenie sobstvennosti v perekhodnoy ekonomike* Ukrainy [Not state property is in the transitional economy of Ukraine] / P. H. Kucheryavenko, Ya. M. Maksimenko. –Harkov. : «Konsum», 1997. –128 p.
23. Петюх В. Н. Рыночная экономика. Настольная книга делового человека / В. Н. Петюх. – К. : Урожай, 1995. – 432 с.
Petyuh V. N. R*ynochnaya ekonomika. Nastolnaya kniga delovogo cheloveka* [Market economy. Tabls book of business man] / V. N. Petyuh. – K. : Urozhaj, 1995. – 432 p.
24. Багинянин Г. І. Ринкова економіка / Г. І. Багинянин, В. С. Медведєв, В. С. Загорський, А. Р.Середа. – К., 1996. – с. 105.
Baginyanin G. I. *Rinkova ekonomika* [Market economy] / H. I. Baginyanin, V. S. Medvedev, V. S. Zahorskiy, A. R.Sereda. – K., 1996. – p. 105.
25. Емченко В. Н. Методология исследования отношений общественной собственности / В. Н. Емченко. К. : Наукова думка, – 1987. – 140 с.
Emchenko V. N. *Metodologiya issledovaniya otnosheniy obshchestvennoy sobstvennosti* [Methodology of research of relations of communal property] / V. N. Emchenko. K. : Naukova dumka, –1987. –140 p.
26. Основи економічної теорії : Підручник / За ред. Ю. В. Ніколенка. Книга перша. – К. : Либідь, –1998. –272 с.
Osnovy ekonomichnoi teorii : Pidruchnik [Bases of economic theory : Textbook] / Za red. YU. V. Nikolenka. Kniga persha. –K. : Libid', –1998. – 272 p.
27. Румянцев А. М. О категориях и законах политической экономии коммунистической формации / А. М. Румянцев. – М., 1966. – 422 с.
Rumyancev A. M. *O kategoriyakh i zakonakh politicheskoy ekonomii kommunisticheskoy formatsii* [About categories and laws of political economy of communist structure] / A. M. Rumyantsev. – M., 1966. – 422 p.
28. Ожерельев О. Совершенствование производственных отношений / О. Ожерельев. - М., 1986. – 255 с.
Ozherelev O. *Sovershenstvovanie proizvodstvennykh otnosheniy* [Perfection of productive relations] / O. Ozherelev. – M., 1986. – 255 p.
29. Галкин Л., Дубровский А. Общественная собственность на средства производства. Характер труда в социалистическом обществе / Л. Галкин, А. Дубровский // Экономические науки. – 1986. –№ 10. – С. 86–89.
Galkin L. *Obshchestvennaya sobstvennost na sredstva proizvodstva. Harakter truda v sotsialisticheskom obshchestve* [Communal property on capital goods. Character of labour is in socialistic society] / L. Galkin, A. Dubrovskiy // Ekonomicheskie nauki. – 1986. – № 10. – P. 86–89.
30. Пахомов Ю. Перестройка экономического механизма и проблемы развития политикоэкономических исследований / Ю. Пахомов // Экономика Советской Украины. – 1988. – № 3. – с. 28.

Pakhomov Yu. *Perestroyka ekonomicheskogo mekhanizma i problemy razvitiya politikoeko-nomicheskikh issledovaniy* [Alteration of economic mechanism and problem of development is a political economy researches] / Yu. Pakhomov // Ekonomika Sovetskoy Ukrainy. – 1988. – № 3. – p. 28.

31. Макичев С. В. Общественная собственность на средства производства, преимущества и закономерности развития / С. В. Макичев. – Казань, 1988. – 164 с.

Makichev S. V. *Obshchestvennaya sobstvennost na sredstva proizvodstva, preimushchestva i zakonomernosti razvitiya* [Communal property on capital, advantage and conformity to law of development goods] / S. V. Makichev. – Kazan, 1988. – 164 p.

32. Гутман Г. В., Лапыгин Ю. Н. Собственность (сущность, формы, социальные последствия) / Г. В. Гутман, Ю. Н. Лапыгин. –Владимир: ВГПХ, 1995. – 66 с.

Gutman G. V., Lapygin Yu. N. *Sobstvennost (sushchnost, formy, sotsialnye posledstviya*) [Property (essence, forms, social consequences)] / G. V. Gutman, Yu. N. Lapygin. –Vladimir: VGPH, 1995. – 66 p.

33. Игнатова Т. В. Приватизация и развитие российского предпринимательства / Т. В. Игнатова. Ростов-на-Дону : Издательство Рост. университета, 1995. – 139 с.

Ignatova T. V. *Privatizatsiya i razvitie rossiyskogo predprinimatelstva* [Privatizing and development of the Russian enterprise] / T. V. Ignatova. Rostov-na-Donu : Izdatelstvo Rost. universiteta, 1995. – 139 p.

34. Общая экономическая теория (политэкономия): Учебник / Под общ. ред. В. И. Видяпина, Г. П. Журавлевой. – М. : ПРОМО-Медиа, 1995. – 606 с.

Obshchaya ekonomicheskaya teoriya (politekonomiya): Uchebnik [General economic theory (political economy) : Textbook] / Pod obshch. red. V. I. Vidyapina, G. P. Zhuravlevoy. – M. : PROMO-Media, 1995. – 606 p.

35. Маркс К. Капитал // К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч. –2-е изд. –Т. 23. – 907 с.

Marks K. *Kapital* [Capital] // K. Marks, F. Engel's, Soch. –2-e izd. –T. 23. – 907 p.

36. Конституція України (укр. та рос. мовами). –Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 1999. –127 с.

Konstitutsiya Ukrainy (ukr. ta ros. Movamy) [Constitution of Ukraine (ukr. and rus. languages)] . –Dnipropetrovsk : Dniprokniga, 1999. –127 p.

37. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: Підручник / В. Д. Базилевич. –К. : Знання, 2006. – 431 с.

Bazilevich V. D. *Intelektualna vlasnist*: Pidruchnik [Intellectual property: Textbook] / V. D. Bazilevich. –K. : Znannya, 2006. – 431 p.

38. Мэггс П. Интеллектуальная собственность / П. Мэггс, А. Сергеев. –М. : Юристъ, 2000. – 400 с.

Meggs P. *Intellektualnaya sobstvennost* [Intellectual property] / P. Meggs, A. Sergeev. –M. : Yurist, 2000. – 400 p.

39. Крайнєв П. П. Інтелектуальна економіка: управління промисловою власністю: Монографія / П. П. Крайнєв. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 448 с.

Kraynev P. P. *Intelektualna ekonomika: upravlinnya promyslovoyu vlasnistyu*: Monografiya [Intellectual economy: industrial property management: Monograph] / P. Kraynev. – K. : Vidavnychiy Dim «In Yure», 2004. – 448 p.

40. Толковый словарь русского языка // Под ред. Д. Н. Ушакова. – М., 1940. – Т.4. – 1520 с.

Tolkoviy slovar russkogo yazyka [Russian explanatory dictionary] // Pod red. D. N. Ushakova. – M., 1940. – T.4. – 1520 p.

41. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз. –М., 1993. –362 с.

Kouz R. *Firma, rynok i pravo* [Firm, market and right] / R. Kouz. –M., 1993. – 362 p.

42. Локк Дж. Два трактата о правлении / Дж. Локк, Соч. в 3-х томах. – М., 1998. – Т.3. – 668 с.

Lokk Dzh. *Dva traktata o pravlenii* [Two treatises about a rule] / Dzh. Lokk, Soch. v 3-h tomah. – M., 1998. – T.3. – 668 p.

43. Положій В. М. Власність: економічний аспект : Альтернативні концепції та методики / В. М. Положій, Л. П. Чижов. – Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, 1994. – 80 с.

Polozhij V. M. *Vlasnist: ekonomichniy aspekt: Alternatyvni kontseptsii ta metodyky* [Property: economic aspect: Alternative conceptions and methodologies] / V. M. Polozhiy, L. P. Chizhov. – Sumy : VVP «Mriya-1» LTD, 1994. – 80 p.

44. Долан Ю. Дж. Рынок: макроэкономическая модель / Ю. Долан, Д. Линдсей. – СПб, 1992. – 496 с.

Dolan Yu. Dzh. *Rynok: makroekonomicheskaya model* [Market: macroeconomic model] / Yu. Dolan, D. Lindsey. – SPb, 1992. – 496 p.

45. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне// Пер. с англ. – М. : Дело, 1994. – 704 с.

Hejne P. *Ekonomicheskiy obraz myshleniya* [Economic character thought] / P. Hejne// Per. s angl. – M. : Delo, 1994. – 704 p.

46. Шкредов В. П. Метод исследования собственности в «Капитале» К. Маркса / В. Шкредов. М. : Изд-во Моск. Ун-та, 1973. – 262 с.

Shkredov V. P. *Metod issledovaniya sobstvennosti v «Kapitale» K. Marksa [Method of research property in «Capital» K. Marks*] / V. Shkredov. M. : Izd-vo Mosk. Un-ta, 1973. – 262 p.

47. Бальцерович Л. Социализм, капитализм, трансформация: Очерки на рубеже эпох / Л. Бальцерович // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 12. – С. 57–64.

Baltserovich L. *Sotsializm, kapitalizm, transformatsiya: Ocherki na rubezhe epokh* [Socialism, capitalism, transformation: Essays on the border epochs] / L. Baltserovich // Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya. – 2001. – № 12. – P. 57–64.

48. Капелюшников Р. И. Экономическая теория прав собственности (методология, основные понятия, круг проблем) /Р. Капелюшников, – М., 1990. – 109 с.

Kapelyushnikov R. I. *Ekonomicheskaya teoriya prav sobstvennosti (metodologiya, osnovnye ponyatiya, krug problem)* [Economic theory of ownership (methodology, basic concepts, circle of problems) rights] / R. Kapelyushnikov, – M., 1990. – 109 p.

49. Економічна теорія: навч. пос. / Л. Ю. Мельник, А. Н. Карпенко, М. Х. Корецький, В. Я. Плаксієнко, С. О. Сафронов. – Дніпропетровськ: Січ, 1998. – 579 с.

Ekonomichna teoriya: navch. pos. [Economic theory: the Train aid] / L. Yu. Melnik, A. N. Karpenko, M. H. Koretskiy, V. Ya. Plaksienko, S. O. Safronov. – Dnipropetrovsk: Sich, 1998. – 579 p.

50. Нуреев Р. Основы экономической теории: Учебно-методическое пособие / Р. Нуреев // Вопросы экономики. – 1996. – № 5. – С. 118–147.

Nureev R. *Osnovy ekonomicheskoy teorii*: Uchebno-metodicheskoe posobie [Bases of economic theory : the Train methodical aid] / R. Nureev // Voprosy ekonomiki. – 1996. – № 5. – P. 118– 147.